Дыдактычны матэрыял для вуснага курса беларускай мовы ў І класе ўстаноў адукацыі з рускай мовай навучання.

Віктар Кажура, Ангеліна Прохарава

Слоўнік першакласніка

Я І МАЯ ШКОЛА

Школьныя памяшканні

Тут за кожнымі дзвярамі
Ёсць свае сакрэты.
Разгадаем мы іх самі
Ў доме светлым гэтым.

Настаўніцкая *(рус. учительская)*

— Як мяркуеце, чаму
Той пакой завуць настаўніцкай?
Таня кажа: «А таму,
Што настаўнікі тут раяцца».

Настаўніцкая — пакой у школе, дзе збіраюцца і адпачываюць настаўнікі падчас перапынкаў паміж урокамі.

Бібліятэка *(рус. библиотека)*

Гэта ў школе — не бакоўка,
Гэта — розуму кладоўка.
— Што цікавіць сёння вас?
Бібліятэка дасць адказ.

Бібліятэка — установа, якая збірае і захоўвае кнігі для грамадскага карыстання.

Сталовая
(рус. столовая)

Ну як сталовую мінуць,
Дзе боршч, ды каша, ды катлеты?
Сюды ўсе з радасцю ідуць —
Маршрут усім вядомы гэты.

Сталовая — асобны пакой у школе, дзе ядуць.

Спартыўная зала
(рус. спортивный зал)

Каб прывабна, стройна, стыльна
І зайздросна выглядаць,
Вам у зале у спартыўнай,
Трэба шмат папрацаваць.

Спартыўная зала — вялікае памяшканне для заняткаў спортам.

Вясёлы перапынак

Зноў на ўроку не сядзіцца
Гэтай тройцы гаманкой —
Рупіць хлопцам падзяліцца
Незвычайнай навіной.

На перапынак

Дазвінеў ледзь-ледзь званок,
Кліча з класа нас Пятрок
Ды загадкава міргае —
Нас сюрпрыз якісь чакае.
(Мусіць, час той не настаў,
Каб Пятрок хоць дзень маўчаў.)
Расказаць ён нам павінны
Небывалыя навіны
Альбо дзіўныя дзівосы,
Што пабачыць давялося.

На рыбалцы

Ну, скажыце, сябрукі:
Хто рыбалку любіць?
Хто з вас, хлопцы, рыбакі?
І хто рыбу вудзіць?
Што, няма між вас, сябры,
Шчырых ды заўзятых,
Хто на рэчцы ад зары
Бавіць нават святы?
Шмат вы страцілі тады,
Шчасця не заспелі,

Калі з вудай ля вады
Хоць разок не селі.
Кожны скажа вам рыбак:
— Як жа шчасця многа!
Бо трымаеш на руках
Шчупака жывога.
А шчупак той — будзе з пуд,
Як дакладна ўзважыш.
Во дзе рыба! Во дзе цуд!
Лепей і не скажаш.
Вось! Да сёння маю знак —
Той гігант пакінуў.
Толькі... вырваўся шчупак
І між хваль ён згінуў.

У вандроўках

Глянь, спакойнага Кірыла
Байка Пеці зачапіла:
— Ну, скажыце мне, каторы
З вас наведаў рэкі, моры?
Капітанам за штурвалам
Бітву вёў з дзявятым валам?
І з кітом не раз страчаўся,
Ды не кінуў, не спужаўся,
Моцна свой штурвал трымаў,
Курс надзейны вызначаў?
Не было такой нагоды?
А вось я свае прыгоды
Не хачу хаваць ад вас.
Толькі будзе мой расказ,
Можа, трошкі незвычайны,
Бо не ўсе свае я тайны
Вам сягоння пакажу.
Лепей заўтра раскажу,
Як на выспу заплылі,
Лета ўсё там правялі...

На будаўніцтве

А Сяргейка аж гарыць —
Хоча так пагаварыць:
— Не паверыце: мы з татам
Узвялі за лета хату.
Да зары штодня ўставалі —
З мазалямі сябравалі.
Працавалі спрытна, лоўка —
Глянь, раўнюткая пляцоўка,
Каб фундамент заліваць,
Дачу нашу будаваць.
А прывезлі ж нам бярвенне,
Дык сваё старанне-ўменне
Мы вяскоўцам паказалі,
Як на сценах працавалі,
Ды на іхніх на вачах
Накрывалі шчыльна дах.
А пасля яшчэ турботы:
Унутры было работы...
Дык цяпер магу хваліцца,
Што на летнік падзівіцца
Кожны дзень прыходзяць людзі,
Кажуць: «Хай жа шчасце будзе
Тым, хто працай славіцца,
З цяжкасцямі справіцца».

У малінах

Тут гарэзна прагучаў
Галасок Марыны:
— Хто з вас сонейка страчаў
Між кустоў маліны?
Хто там з голля пастрасаў
Дыяменты-росы?
Гэта ж ягады збіраў
Буры мішка босы.
Ягад многа ён пабраў,
Ды і мне пакінуў
— На варэнне вам, — казаў, —
Гэтыя маліны.
А тых ягад — не сабраць:
Гнуцца аж галіны.
Як жа можна пакідаць
Той дэсерт дзяціны?!
Дык сабралі тры вядры,
Можа, з палавінай...
Вось такі быў дзень, сябры:
Мішка, лес, маліны,

На ўрок

Дзеці, чуеце: званок
Кліча вас за парты.
Вось закончыце ўрок —
Зноў пачнуцца жарты.
Будзе зноўку вам Пятрок
Баяць небыліцы...
А цяпер — пара на ўрок —
Будзем зноў вучыцца.

Вучэбныя заняткі

Трэба слухаць ды вучыцца,
Назіраць, запамінаць,
Каб нідзе не памыліцца
І адказ праўдзівы даць.

Вераб'я дзядок пытае:
— Дзе ты, жэўжычак, жывеш?
Хоць унук малы, а знае:
— У гняздзечку нумар **шэсць**.

* * *

— Хто, скажы, **катам** ніколі
Не дае спакою ў полі,
І на вуліцы, і ў хаце?
Як ён будзе называцца?
— Сустракаў таго я звера,
Шмыгнуў хутка ён за дзверы,
Ад мяне паспеў схавацца.
Мышкай звер той будзе звацца.

Якая літара лепшая

— Што ты каркаеш, варона,
Быццам жалішся ўсё роўна?
Ці, мо, арыі спяваеш
Ды пра «**а**» не забываеш?
— Верабейка, лепш маўчы.
Бо заладзіў: «**Ч**ы-**ч**ы-**ч**ы!»
Памяняй лепш свой матыў
На вясёлы: «Ціў-ціў-ціў!»
І тады да вечнай «**ч**э»
«Цэ» дабавіцца яшчэ.

Расклад урокаў

— З панядзелка да суботы
Многа ў школе нам работы.
Як яе перарабіць
І пра нешта не забыць?
Заўтра, скажам, панядзелак,
Прыйдзе ён пасля нядзелі.
А нядзеля — выхадны:
Гулі, забаўкі адны.
Дык не дзіва: я забыў
І заданне... не зрабіў.
Потым прыйдзе і аўторак —
Працы, мусіць, будзе болей...
Як жа тут не сумаваць?
І з чаго мне дзень пачаць?
— Сабярыся лепей, брат, —
Ты ж забыўся... на **расклад**.
Сёння дзень які? Чацвер?
Значыць, мова ў нас цяпер.
Матэматыка — услед,
«Чалавек» за ёй і «свет».
А працоўным навучаннем
Дзень закончым...
Кожным раннем,
Як збіраешся на ўрок,
Не кладзі **«Расклад»** убок.
Бо з памочнікам-раскладам
Пойдуць справы чынам-ладам,
Каб урокі ўсе зрабіць
І на вуліцы пабыць.